VIC

DESAPAREGUT

VIC
DESAPAREGUT
Col·lecció «Catalunya Desapareguda»

Primera edició: abril del 2014
Segona edició: març del 2015
Tercera edició: juny del 2026

© Cristina Masramon i Martín, dels textos

© Lucien Roisin, VEGAP (Barcelona 2014), dels drets de les fotografies de la pàgines 5, 37, 101, 115, 120

© Diversos autors, de les fotografies

© Editorial Efadós, d'aquesta edició

Carrer d'Edison, 3 · Nau A
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

© Editorial Efadós, de la col·lecció

© Editorial Efadós, de la idea original i el disseny

Col·laboració: Ajuntament de Vic

Assessorament lingüístic: Jordi Comasòlives Tantiñà

Fotografia de portada: **THOMAS / BIBLIOTECA PILARÍN BAYÉS**

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org.

ISBN: 979-13-87658-92-2
DL B-13033-2026
Imprès a Catalunya

VIC
DESAPAREGUT

Cristina Masramon

efadós®

Ajuntament de Vic

Els RECORDS INESBORRABLES

Text de Cristina Masramon i Martín, historiadora

La ciutat de Vic correspon a l'antiga ciutat d'Ausa en època ibèrica relacionada amb el poble dels ausetans, i a l'antiga ciutat d'Auso, nom llatinitzat i documentat que prové d'època romana. Testimonis arqueològics com el temple romà daten la ciutat romana del segle I dC. A partir del segle IX la ciutat va passar a denominar-se *VicusAusonae*, terme que significa raval o barri d'Ausona; aquest raval anomenat *Vicus* va esdevenir el Vic dels nostres dies. Vic tenia tres nuclis diferenciats al segle X: el temple romà, transformat en castell defensiu dels Montcada, residència del senyor; el Palau Episcopal o seu del bisbe, i el nucli del Mercadal. Aquests nuclis tan diferenciats al llarg del segle X van anar prenent estructura urbana.

El Mercadal s'alçava en una esplanada damunt d'un turó situat estratègicament al centre de la plana de Vic; era el punt de trobada per realitzar transaccions i intercanvis de tot tipus. Entre els segles X i XII, període de la consolidació de la ciutat, l'esplanada començava a tenir característiques urbanes. Al llarg del segle XII s'hi anà formant una xarxa de camins i places que configurarien el traçat urbanístic de la ciutat. En una de les places hi apareix la Casa de la Ciutat. Al segle XIV es van consolidar dues jurisdiccions: la jussana o del bisbe, i la sobirana o dels senyors de Montcada. Cada jurisdicció era regida per un batlle propi. Més endavant el bisbe va cedir la seva jurisdicció al monarca Jaume II, al qual pertanyien els drets sobre el Mercadal. Aleshores el monarca va fer de Vic una ciutat reial concedint-li el privilegi de la constitució d'un consell. El 1383 la partida del rei va adquirir una casa per a la reunió d'aquest Consell. Aquesta casa es va anar modificant gràcies a l'adquisició d'altres cases que tenia al voltant. El 1674 s'encarrega a Fra Josep de la Concepció, *el Tracista*, el projecte de reforma del conjunt de l'edifici.

Al segle XII s'havien construït les primeres muralles a causa dels conflictes bèl·lics amb França; una ordre de Pere III el Cerimoniós feia fortificar la ciutat, amb diversos portals d'entrada i de sortida. Dins d'aquesta

ROISIN / BIBLIOTECA PILARÍN BAYÉS

PONT ROMÀNIC

Pont romànic de Queralt o de Sant Francesc sobre el riu Méder a finals del segle XIX. Vista del darrere del Palau Episcopal, amb detall de l'absis de la catedral i el cloquer o campanar romànic. A la dreta de la imatge, el barri de les Adoberies i la rambla de Montcada.

AUTOR DESCONEGUT / Col·lecció privada NOFRARIAS

muralla, avui hi reconeixem el nucli antic envoltat per les rambles del Passeig, del Carme, de les Davallades, de l'Hospital, de Sant Domènec i de Montcada. Es van anar creant els primers edificis públics: la primitiva catedral, consagrada el 1038; el pont del Remei, el 1324, l'Hospital de la Santa Creu, el 1348; la urbanització de la muralla amb l'enderrocament dels portals, el 1741, i l'obertura del carrer de Verdaguer, l'enderrocament del convent de les Davallades i la nova estació de ferrocarril, les tres obres públiques del 1910.

L'arribada de l'electricitat ja al segle xx va contribuir al desenvolupament de la indústria. El creixement del comerç i l'aparició de noves zones industrials als afores de la ciutat, com la fàbrica El Sucre o La Farinera, van anar canviant l'estructura de la ciutat i afavoriren la seva expansió pel territori. El treball de la pell sempre ha identificat Vic, així ho confirma l'històric Gremi d'Adobadors d'Osona i el reconeixement actual de la declaració del barri de les Adoberies com a bé cultural d'interès nacional etnològic per la Generalitat de Catalunya. La indústria càrnica del porcí també és un sector rellevant a la ciutat; des de temps immemorials compta amb nombrosos obradors repartits per la ciutat i una plaça destinada a la venda del porc.

Els orígens de la plana de Vic són també agrícoles i ramaderes. Una mostra n'és el Mercat del Ram, que esdevé una festa major agrària de l'entorn de Vic; la tradició recorda el lema: «Mercat del Ram, orgull d'Osona». Una altra data assenyalada és la del seu patró des del 1862, sant Miquel dels Sants, celebrat cada 5 de juliol amb el mateix respecte i tradició que el primer dia. En destaquem també els sants Màrtirs, sant Llucià i sant Marcià, patrons des del 1551 i copatrons de la ciutat des del 1862, venerats a l'església de la Pietat.La ciutat s'ha anat nodrint de commemoracions, actes, festivitats i tradicions de tota mena. Es tracta d'una ciutat inquieta i rica, amb un gran patrimoni social i un ampli teixit associatiu que engloba tot tipus d'activitats: esportives, culturals, lúdiques, socials... Ha realitzat i realitza nombroses commemoracions dels ciutadans més rellevants de la seva història; recordem, per exemple, la commemoració del centenari del naixement i la mort del filòsof Jaume Balmes (1910-1948), o la Galeria dels Vigatans Il·lustres en record als ciutadans més insignes. Són mostres d'una ciutat rica en coneixement i cultura. Vic esdevé una ciutat moderna amb una marcada i plena tradició en molts àmbits.

EL MERCADAL

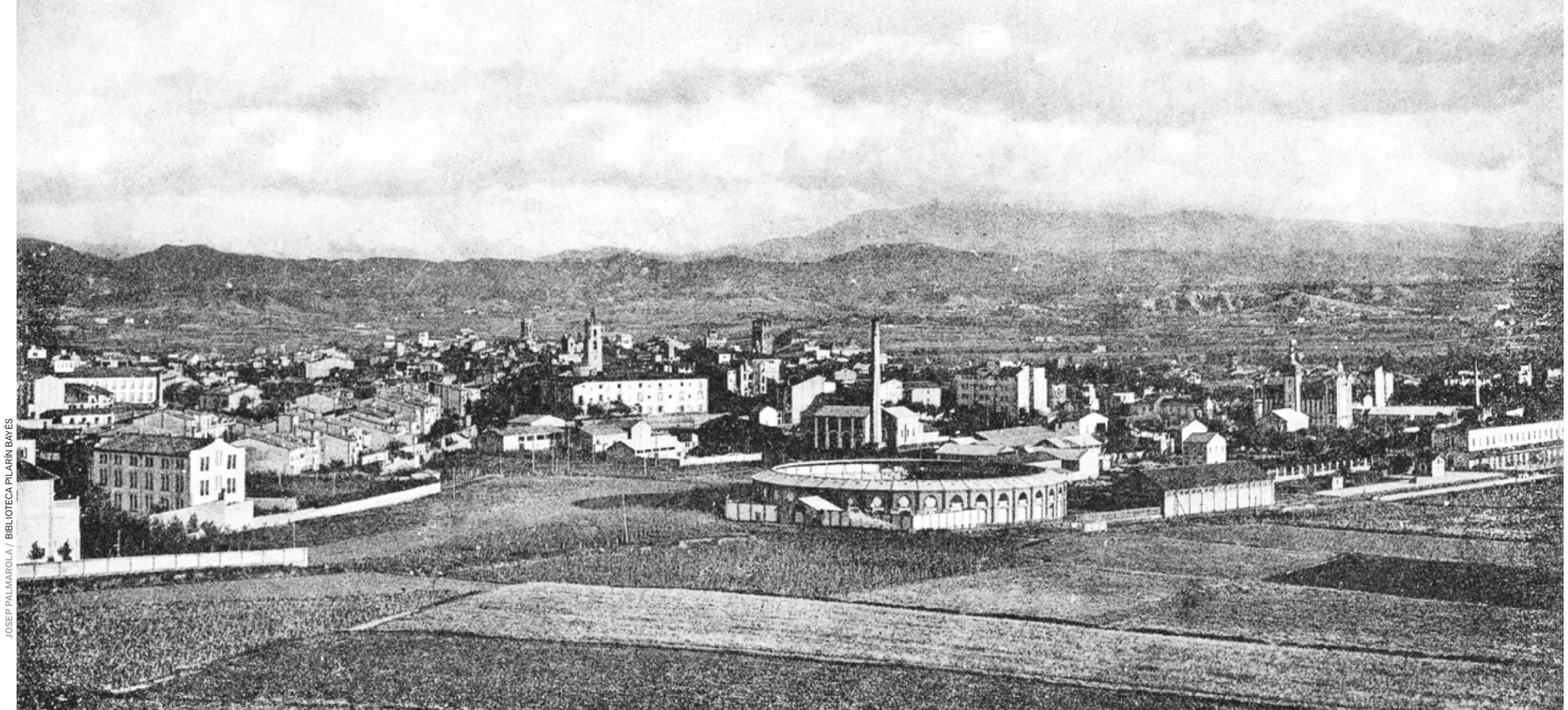
Espardenyeria de can Nofrarias al Passeig els anys quaranta i la plaça Major, cap al 1910, amb una extensió de 7.600 m² de superfície i funció de mercat. Entre els segles xii i xiii es van construir cases al voltant de l'esplanada i uns porxos, l'altura dels quals fou la d'un home muntat a cavall.

JOSEP PALMAROLA / Fons JOSEP M. RENOM JUSTES

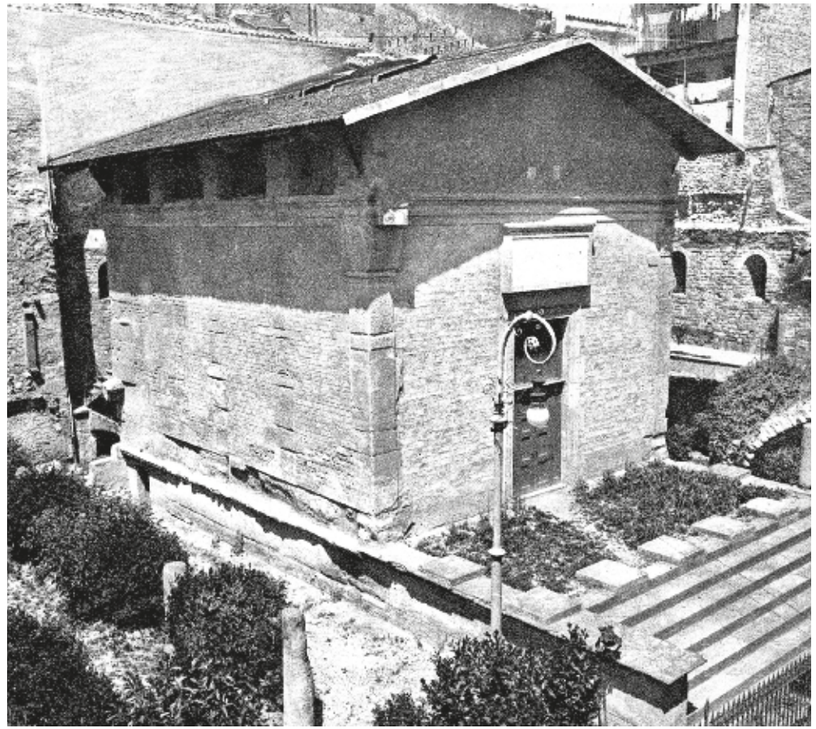
VIC DEL 1924

Vista parcial del 1924, amb la plaça de toros –construïda el 1917 i en funcionament fins als anys seixanta–, La Farinera, el cloquer, el convent del Carme i un gairebé inexistent carrer de Jacint Verdaguer, creat el 1910, amb la nova estació de ferrocarril al final de carrer.

JOSEP PALMAROLA / BIBLIOTECA PILARÍN BAYÉS

MAURI / BIBLIOTECA PILARÍN BAYÉS

AUTOR DESCONEGUT / Fons JOSEP M. RENOM JUSTES

CAMPANARS I TORRES DE LA CIUTAT

Panoràmica de la ciutat durant una nevada de la dècada dels quaranta. A l'esquerra, observem la torre de la casa Comella, just a l'entrada de la plaça Major; al seu costat, el campanar del convent del Carme, i al centre de la imatge, el campanar de la Casa de la Ciutat, que fou construït el 1674.

LA CIUTAT ROMANA

El temple romà en la descoberta del 1882. Durant l'edat mitjana s'utilitzà com a pati interior del castell dels Montcada i posteriorment com a presó. El temple data del segle II dC. Es van reconstruir les columnes en la restauració del 1927. A les columnes s'hi mostra el nom dels descobridors.

THOMAS / BIBLIOTECA PILARÍN BAYÉS

JOSEP PALMAROLA / ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL DE VIC

LA TRADICIÓ DEL MERCADAL

El mercat de la plaça Major, presidida per la Casa de la Ciutat, a finals del segle XIX. La documentació del segle IX ja denominava aquest espai o esplanada com un centre de comerç i intercanvi que aplegava pagesos i menestrals de la Plana, ja molt abans de la construcció de l'edifici de l'ajuntament.

LA CASA DE LA CIUTAT

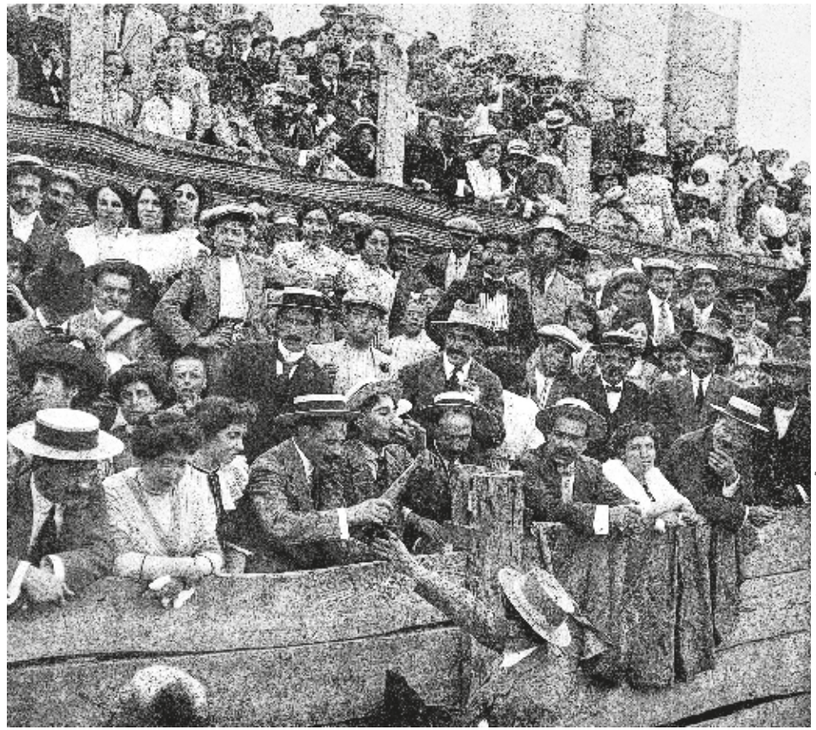
Imatge de la Casa de la Ciutat cap al 1910. En la reforma de la torre del rellotge es va modificar la coberta de la façana el 1820, que va resultar ser més baixa del que calculava el projecte. A la façana hi ressalta l'escut de la ciutat esculpit en marbre. El primer rellotge data del 1823.

PLAÇA DE TOROS PROVISIONAL

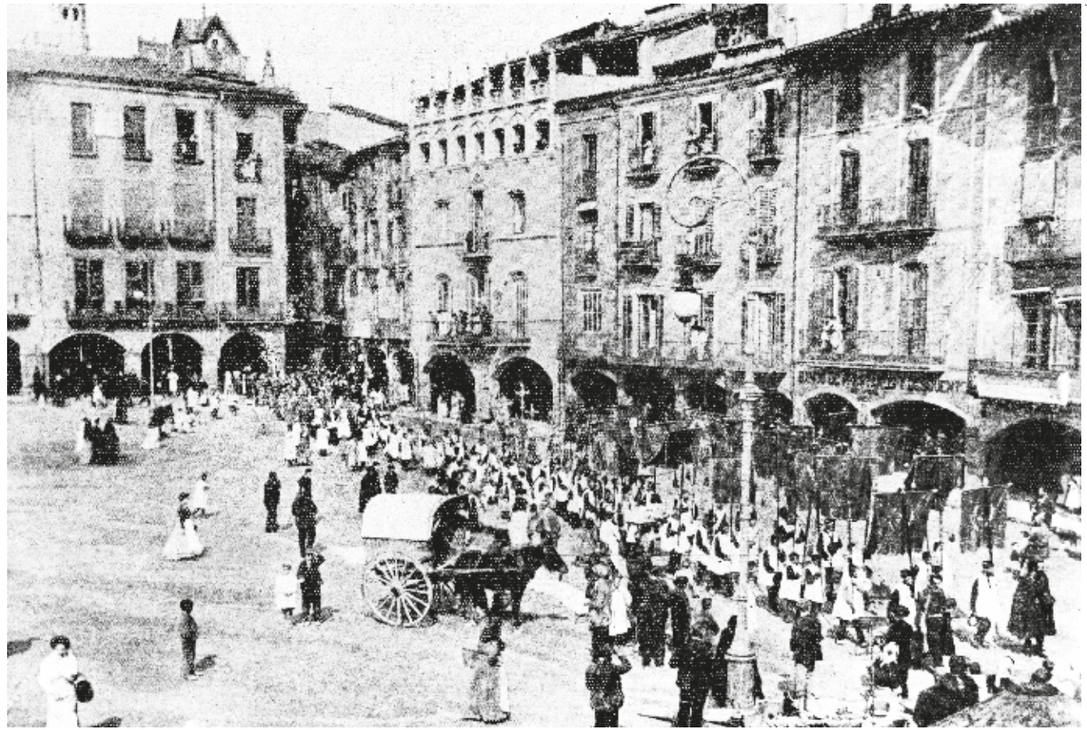
Una de les places de toros provisionals muntades per a un correbou del 1910. S'ubicaven a la plaça Major des del segle XVII. A causa d'una aposta d'una colla d'amics, el 6 de juliol de 1917 s'inaugurà la plaça de toros, amb l'actuació de Manolete II i Machito de Córdoba. Fou enderrocada el 1988.

MORI LA CUCA

Dimarts Sant a la plaça Major a principis dels anys XX; les esglésies fan la benedicció del salpàs i organitzen les anomenades *Catorze processons*. A causa d'una plaga de llagostes el 1687 al camp vigatà, els pagesos van prometre que farien penitència per la ciutat en resposta a les seves oracions.

AUTOR DESCONEGUT / Fons CATALINA RUSIÑOL NOFRARIAS

AUTOR DESCONEGUT / Fons CARLES BASSAS CUNÍ